

*„A Földet
nem nagyszüleinktől örököltük,
hanem unokáinktól
kaptuk kölcsön!”*

Tartalomjegyzék

I. KÖRNYEZETVÉDELEM	4
1. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	4
1.1 A lakosságot érintő fontosabb tudnivalók	5
1.1.1. Szemétszállítás Gunarasban turistaszezonon kívül	8
1.1.2 Szemétszállítás turistaszezonban (április 15. – október 15.)	8
1.2 Szabványos tároló edényzetek és a lakosságot érintő díjfizetési tételek 2008-ban	9
1.3 ÖKO -DOMBÓ KFT. járatterve:	10
1.4 Csikk-akció	11
1.5 Ebsétáltatás	12
2. HULLADÉKUDVAR	16
2.1 A hulladékudvarra beszállítható hulladékok	15
3. SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS	16
3.1. Szelektív hulladékgyűjtő szigetek Dombóváron:	18
3.2. A szelektív szigetek üritése	19
3.3. Szelektív naptár	20
3.4. Kartondoboz tároló edényzet	21
3.5. Szárazelem gyűjtő edények	21
3.6. Lim - lom akció	22
3.7. Lombtalanítás	22
3.8 Komposztálás	23
4. ZÖLD IRODA	24
II. TERMÉSZETVÉDELEM	25
1. SZERVEZETEK A TERMÉSZET VÉDELMEÉRT	26
1.1 Zöld Kerekasztal:	26
1.2 Civil szervezetek	26
1.2.1 Dombóvári Önkéntes Polgári Természetőr Egyesület	26
1.2.2 MME. Dombóvári Madártani Csoportja és Természetvédelmi Oktatóközpont	27
1.2.3 „Tolna megye természeti értékeiért” Alapítvány	27
1.2.4 Ózon Asztma Klub	28
1.2.5 Szívklub	29
1.2.6 Szövetség Dombóvárért	29
1.2.7 Városi Horgász Egyesület	30
1.2.8 516. Sz. Ipari Szakképző Iskola és Kollégium (ökoiskola)	30

1.2.9 Belvárosi Általános Iskola (Ökoiskola)	31
2. KONDA -PATAK VÖLGYÉNEK KEZELÉSI TERVE	31
3. A VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK TERMÉSZETVÉDELMI JELENTŐSÉGE	34
3.1 Szigeterdő	34
3.2 Újdombóvári vadgesztenye fasor	35
3.3 Gólyavár	35
3.4 Kis-Konda-patak völgye	36
3.5 Nyerges-erdő és -horgásztó	36
3.6 Bontovai-tó	37
3.7 Tüskei tölgyes maradványerdő	37
3.8 Dombóvári „tűzlepkés-rétek”	37
3.9 Gunarasi tölgyes maradványerdő	38
3.10 Gunaras parkerdő	38
4. VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK	38
III. TÚRÁK	39
1. BOTSPORT	39
2. KERÉKPÁRTÚRÁK	39
IV. ELÉRHETŐSÉGEK	42

I. KÖRNYEZETVÉDELEM

A környezet védelme évszázadok óta az emberi társadalom fontos feladata. Magyarországon már a 19. század második felében törvényekkel védték az erdőket, a vizek tisztaságát. A 20. század első felében is több hasonló rendelet jelent meg, hogy csak egy példát említsünk: 1939-ben nyilvánították védetté a Debreceni Nagyerdőt.

A környezetvédelem mint országhatárokat átlépő nagy társadalmi mozgalom a 20. század hatvanas éveiben alakult ki az Amerikai Egyesült Államokban. Az Európai Unióban is igen szigorú környezetvédelmi szabályozások vannak, amelyek betartása számunkra is kötelező. Városunk a környezetvédelmi előírások betartatása érdekében helyi törvényt alkotott, azaz a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatásról, a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről, a közterületek és ingatlanok rendjéről, a helyi köztisztaságról szóló rendeleteket.

1. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Napjainkban olyan hulladékgazdálkodási értékrend van kialakulóban, amelyben a legfontosabbak a hulladékszegény eljárások, a környezetbarát termékek, majd a keletkező hulladék hasznosítása anyag- és energiatakarékossági, valamint környezetvédelmi érdekből, és csak ezek után következik a megmaradt hulladék ártalmatlanítása.

Dombóvár Város Önkormányzatának Képviselőtestülete megalkotta a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatásról szóló rendeletét **(34/2002. (XII. 12.) számú önkormányzati rendelet)**, melynek célja a hulladékgazdálkodás teljes egészét felölelő, egységes szerkezetű és áttekinthető rendszerű, komplex jogszabály biztosítása a **köztisztaság, a közegészségügy és a környezetvédelem** területén.

A szabályozási fejezetek a tulajdonos kötelezettségét pontosan meghatározzák, alkalmazkodva a helyi viszonyokhoz.

2008. január 1-től a település teljes közigazgatási területén a lakosságot és gazdálkodó szervezeteket érintő települési szilárd hulladék összegyűjtését, elszállítását, ártalommentes elhelyezését az ÖKO-DOMBÓ Kft. végzi.

A gazdálkodó szervezet akkor köteles a közszolgáltatás igénybevételére, ha a gazdasági tevékenységével összefüggésben keletkezett települési hulladékának kezeléséről a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény 13. §-ában foglaltaknak megfelelően nem gondoskodik.

A fenti jogszabály alapján a gazdasági szervezetnek **nem kell a közszolgáltatást igénybe venni**, ha a hasznosításra vagy ártalmatlanításra vonatkozó kötelezettségét a jogszabályokban meghatározott feltételekkel, megfelelő hasznosító vagy ártalmatlanító eljárás, berendezés, létesítmény alkalmazásával saját maga teljesíti, vagy az erre feljogosított és engedéllyel rendelkező kezelőnek átadja, a kezelés költségeinek megfizetését igazolja.

1.1 A lakosságot érintő fontosabb tudnivalók

Kiemeltünk a rendeletről néhány, a lakosság számára fontosabb részletet, amit jó tudni. A kommunális hulladékszállításba bekapcsolt területeken tilos:

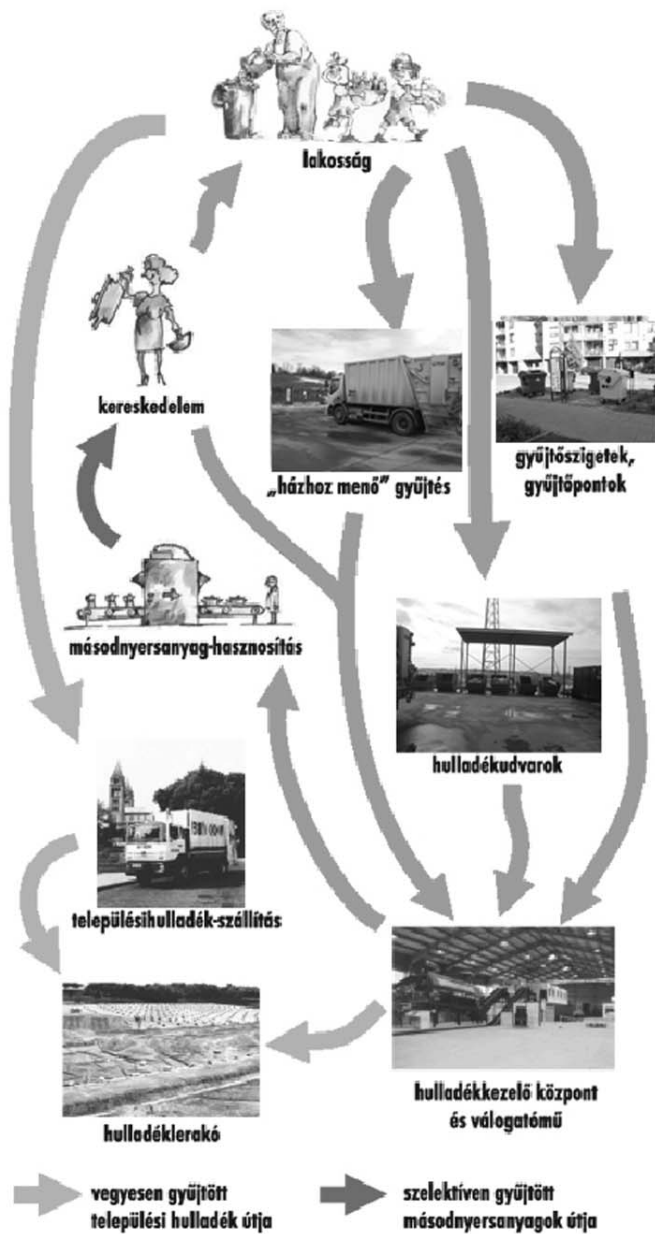
- a mezőgazdasági termelés során keletkezett növényi hulladék,
- a kerti hulladék, nyesedék, gally,
- az avar,
- az ipari eredetű hulladék,
- a kommunális hulladék,
- az árkok, töltések növényzetének égetése.

Engedélyezett a kerti hulladék, nyesedék, gally égetése Szőlőhegyen a lakott területeken kívül április 15-től május 15-ig, illetve október 15-től november 15-ig, pénteken és szombaton 9.00 órától 17.00 óráig. Ezen az időpontokban történő égetés esetén vegyék figyelembe a Tűzoltóság által megállapított tűzgyűjtési tilalmak időpontjait. Kérjük, hogy égetési szándékukról a Tűzoltóságot minden esetben tájékoztassák.

Amennyiben lakott területen égetést tapasztalnak, jelentsék be a Polgármesteri Hivatal Közterületfelügyeleti csoportjának.

A hulladékszállítás gyakorisága családi házas területeken heti egy alkalommal (a szolgáltató által megjelölt időpontban), tömblakásos övezetben heti 2 alkalommal történik.

A lakossági szervezett **hulladékgyűjtés** kizárólag a 34/2002.(XII.12.) számú önkormányzati rendelet 1. sz. mellékletében szereplő szabványos – a Szolgáltató szállítóeszközéhez rendszeresített –, a tulajdonosnál keletkező hulladék-

A hulladék útja

mennyiségnek megfelelő méretű **gyűjtőedényzettel történhet**, melynek **használata kötelező**. A begyűjtés gyakoriságának figyelembevételével a gyűjtőedényzetet úgy kell kiválasztani, hogy arányos legyen a keletkező hulladék mennyiségével:

- **Tömbházban** lakók esetében minimum **4 liter/nap/lakos** tárolókapacitásnak megfelelő edényzetet kell választani.

Például ha egy **24 lakásos tömbházban 52 fő lakik**, akkor a megfelelő edényzet meghatározása a következő módon történik:

$52 \text{ fő} \times 4 \text{ liter} \times 7 \text{ nap} = 1456 \text{ liter}$,

heti kétszeri ürítés esetén $1456/2 = 728 \text{ liter}$ tárolókapacitás.

A megfelelő edényzet: 770 literes BOBR tartály

770 literes BOBR tartály

- **Családi házban** lakók esetében közös háztartásban élők száma szerint:

1 fő esetében minimum 35 l-es tárolóedényzet

2 fő esetében minimum 50 l-es tárolóedényzet

3 fő esetében minimum 70 l-es tárolóedényzet

4 fő esetében minimum 110 l-es tárolóedényzet

5 fő esetében minimum 120 l-es tárolóedényzet a megfelelő.

5-nél több fő esetén a polgármester – indokolt esetben – engedélyezheti 240 literesnél kisebb edényzet használatát.

Az edényzet telítettsége esetén a **többlethulladékot** kizárólag a szolgáltató emblémájával ellátott **zsákban** lehet gyűjteni, és szállítás napján elhelyezni az edényzet mellett.

Nem tagadhatja meg a közszolgáltatási díj megfizetését az, aki a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos kötelezettségeit **nem teljesíti**, feltéve, hogy a Közszolgáltató a közszolgáltatást felajánlja, illetve a közszolgáltatás teljesítésére vonatkozó rendelkezésre állását, illetve a teljesítést igazolja.

A be nem fizetett közszolgáltatási díj adók módjára behajtható köztartozás.

1.1.1. Szemétszállítás Gunarasban turistaszezonon kívül

A gunarasi idegenforgalmi időszak **április 15-től október 15-ig tart**. Az önkormányzat idényen kívül három helyre helyezett ki egy-egy konténert a hulladék elhelyezésére. Ezekben helyezhetik el a gunarasi üdülőtulajdonosok a keletkezett hulladékot, és mindegy, hogy milyen – ÖKO-DOMBÓ-s vagy másfajta – zsákban gyűjtik azt össze. A szolgáltatást az érintettek ingyenesen vehetik igénybe. Az önkormányzat egyrészt azért döntött úgy, hogy átvállalja tőlük a konténeres szállítás költségeit, mivel korábban gondok voltak az idényen kívüli hulladékszállítással, másrészt a gunarasi üdülőingatlanok megemelt adója mellett nem kívánt újabb terheket róni az üdülőtulajdonosokra.

Gunarasban 24 személy 17 ingatlant állandó lakosként használ. A rendelet módosításával október 16-tól április 14-ig az ő háztartási hulladékuk elszállítására is a konténeres szállítási mód ad lehetőséget. Gunarasnak önálló gondnoka van, aki naponta ellenőrzi a konténereket, és amennyiben valamelyik megtelik, azonnal értesíti az ÖKO-DOMBÓ Kft-t, hogy ürítsék ki. A hulladékszállító járműnek csupán néhány ingatlan miatt így nem kell hetente összegyűjtenie a hulladékot, ami jelentős megtakarítást eredményez.

1.1.2 Szemétszállítás turistaszezonban (április 15.–október 15.)

A város nem üdülőterületi részeire vonatkozó előírásokat kell alkalmazni Gunarasban is. A nem állandó gunarasi lakos, üdülőtulajdonos vagy vendége – függetlenül attól, hogy mennyit tartózkodik ott – az alapján tudja meghatározni a szükséges szemeteszsák mennyiségét, hogy mennyi hulladéka keletkezik. Nem írjuk tehát elő, hogy milyen mennyiségben kell zsákot vásárolnia, viszont azt igen, hogy a szezonban keletkező hulladékot kizárólag ÖKO-DOMBÓ-s zsákba helyezhetik ki.

A zsákok április 15-től 262 Ft-ért vásárolhatók meg, a Hotel Európában, a Kék ABC-ben és az Anna Apartmanban (Pihenés u. 2-4.), a Tourinform Irodában a szökőkútnál (június 15. – augusztus 31. között).

1.2 Szabványos tároló edényzetek és a lakosságot érintő díjfizetési tételek 2008-ban

Használható típus és űrméret	Üritési díj
35 literes kuka	53 Ft + áfa/db
50 literes kuka	75 Ft + áfa/db
70 literes kuka	105 Ft + áfa/db
110 literes kuka	165 Ft + áfa/db
120 literes kuka	180 Ft + áfa/db
240 literes kuka	360 Ft + áfa/db
770 literes BOBR tartály	1155 Ft + áfa/db
1100 literes BOBR tart.	1650 Ft + áfa/db
4300 literes zárt konténer	6452 Ft + áfa/db

Gazdálkodó szervezeteknek nyújtott közszolgáltatás díja

Használható típus és űrméret	Üritési díj
35 literes kuka	53 Ft + áfa/db
50 literes kuka	75 Ft + áfa/db
70 literes kuka	105 Ft + áfa/db
110 literes kuka	165 Ft + áfa/db
120 literes kuka	180 Ft + áfa/db
240 literes kuka	360 Ft + áfa/db
770 literes BOBR tartály	1155 Ft + áfa/db
1100 literes BOBR tart.	1650 Ft + áfa/db
4300 literes zárt konténer	6452 Ft + áfa/db

Az önkormányzat a hulladékszállítás térítési díjának támogatásából folyamatosan, évről évre vonult ki. A fenti táblázatból látható, hogy 2008-ban már nem támogatja az üritési díjakat.

Többlethulladék esetén rendszeresített hulladékgyűjtő zsák díja (tartalmazza a 110 literes közszolgáltatás díját és a zsák előállítási költségét): 262 Ft/db. A zsákot az ÖKO-DOMBÓ Kft. (Dombóvár, Ady Endre u. 8.) irodájában lehet beszerezni. **Felhívjuk a figyelmet, hogy közterület használati díjat kell fizetni azoknak, akik nem a megfelelő zsákban helyezik ki a többlethulladékot.** A szolgáltató az összegyűjtött kommunális hulladékot a kárászi hulladéklerakóra szállítja ártalmatlanításra.

1.3 Az ÖKO -DOMBÓ Kft. járatterve

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Ady Endre u. TH	I. u.	Arany J. tér Észak	Ady Endre u. TH	Ady E. u. CSH
Allende u.	II. u.	Árvácska u.	Allende u.	Április 4. u.
Arany J. tér déli old.	III. u.	Búzavirág u.	Árpád u.	Dankó P. u.
Árpád u. TH	IV. u.	Csokonai u.	Bajcsy-Zs. u. TH	Dr. Riesz J. u.
Bajcsy-Zs. u.	V. u.	Dália u.	Bajza u.	Dr. Sáfár L. u.
Baross u.	VI. u.	Deák F. u.	Bartók B. u.	Gagarin u.
Báthory u.	VII. u.	Erzsébet u.	Bezerédj u.	Madách u.
Batsányi J. u.	VIII. u.	Esze Tamás u.	Damjanich u.	Május 1. tér
Bem u.	IX. u.	Garay u.	Dombó Pál u.	Március 15. tér
Bercsényi u.	Babits M. u.	Gárdonyi u.	Gyár u. TH	Perczel u.
Berzsenyi u.	Balassi B. u.	Gyöngyvirág krt.	Hunyadi tér	Petőfi u.
Bezerédj u. TH	Béke u.	Hámán Kató u.	Jókai u.	Reich B. u.
Dombó Pál u. TH	Bethlen G. u.	Harangvirág u.	Kazinczy sor	Szabadság u.
Dózsa Gy. u.	Csiky G. u.	Hetényi u.	Kölcsey F. u.	Széchenyi u.
Erdősor u.	Dőry Hugó u.	Hóvirág u.	Mikszáth K. u.	Szepessy u.
Gyár u.	Eötvös u.	Ibolya u.	Molnár György u.	Tinódi u.
Gyenis A. u.	Erkel F. u.	Jácint u.	Móricz Zs. u.	Vörössugár u.
Hunyadi tér	Fáy A. u.	Juhász Gy. u.	Népköztársaság u.	Zrínyi M. u. CSH
Ivanich u.	Fő u.	Kállai Éva u.	Paál L. u.	
Jókai u.	Fürst S. u.	Kápolna u.	Rózsa F. u.	
Kandó K. u.	Gábor B. u.	Kapos sor	Szent Gellért u. TH	Mászlony
Katona J. u.	Gorkij u.	Kéknefelejcs u.	Szent I. tér	Nagy-Konda
Kinizsi u.	Hunyadi M. u.	Kesztyű u.	Tanácsközt. tér	Szarvasd
Kossuth u.	József A. u.	Köztársaság u.	Teleki u.TH	Szilfás
Lehel sor	Kilián Gy. u.	Liliom u.	Thököly u.	
Molnár Gy. u.	Kisfaludy K. u.	Margaréta u.	Tóth Ede u.	
Móricz Zs. u. TH	Kórház u.	Mező Imre u.	Vörösmarty M. u.	
Népközt. u. TH	Kosztolány D. u.	Muskátli u.	Zalka M. u. TH	
Nyár u.	Krúdy Gy. u.	Nyerges u.	Zrínyi M. u. TH	
Pázmány P. u.	Latinka S. u.	Orgona u.		
Rét u.	Liszt F. u.	Pipacs u.		
Szent Gellért u.	Martinovich u.	Rákóczi u.		
Szent I. tér	Mikes K. u.	Rezeda u.		
Sziget sor	Móra F. u.	Rozmaring tér		
Tanácsközt. tér	Munkácsy M. u.	Szegfű u.		
Táncsics M. u.	Péczy L. u.	Szeméttelep		

Az ÖKO -DOMBÓ Kft. járatterve

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Teleki u. TH	Radnóti u.	Tátika u.		
Toldi M. u.	Rajk L. u.	Teleki u. CSH		
Tompa M. u.	Szigligeti u.	Tulipán u.		
Vörösmarty M. u. TH	Szondi Gy. u.	Viola u.		
Zalka M. u.	Udvari Vince u.			
Zrínyi M. u. TH	Vadász u.			
Gunaras	Vajda J. u.			
	Vak Bottyán u.			
	Zay D. u.			

Rövidítések:
TH = tömbházak részek
CSH = családi házak részek

1.4 Csikk-akció

Sokat javult a köztisztaság a „csikk-akció” elindításával, de még mindig van mit javítani! Meghatároztuk azokat a közterületeket, ahol tilos a dohányzás, egyidejűleg dohányzásra kijelölt helyeket alakítottunk ki. E szabályozás következtében minimalizálni tudjuk a „csikkveszélyes” területeket. Ezen intézkedésünkkel nem a dohányzó embereket üldözzük, hanem a köztisztaságot akarjuk fokozni!

2008. március 14-én csikkmentes napot szerveztünk, melynek keretében csikkgyűjtőket osztogattunk a járókelőknek. Tájékoztattuk a lakosságot a dohányzás ártalmairól, valamint arról, hogy az Önkormányzat milyen intézkedéseket tesz a város tisztaságának megőrzése érdekében. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy minden évben ezen a napon dohányzásellenes programokat szervezzünk.

A városban 50 db falra, illetve oszlopra szerelhető csikkgyűjtőt helyeztünk ki, és tervezzük újabb 20 db kihelyezését. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a köztéri kukákon található csikkgyűjtők kicsinek bizonyulnak, ezért ezeket is nagyobb méretűre cseréltük.

Az alábbi közterületeken tilos a dohányzás:

- **játszótereken** található játékeszközök körzetének 10 m-es védőtávolságán belül.
- **oktatási intézményeket** övező közterületen és parkolóknál,
- **egészségügyi intézményeket** övező közterületen és parkolóknál,

- **kulturális intézményeket** övező közterületen és parkolóokban,
- **szociális intézményeket** övező közterületen és parkolóokban,
- közintézményeket övező közterületen és parkolóokban,
- különböző felekezeti **egyházi intézményeket** övező közterületen,
- **Újdombóvári temetőben,**
- **Kossuth téren,**
- **Petőfi téren,**
- **Kórházi** parkoló, buszmegálló, üzletek előtti közterületen,
- Tanácsköztársaság téren
- **516. sz. Ipari Szakképző Iskola és Kollégiumot** övező közterületen, beleértve a CBA áruházat övező közterületet,
- **Szent Imre téren**
- **Arany János tér** teljes területén,
- **56-os forradalom terén**
- **Illyés Gyula Gimnáziumot** övező közterületen
- **Szent István téren,**
- **Hunyadi téren,**
- **Kertvárosi temetőben.**

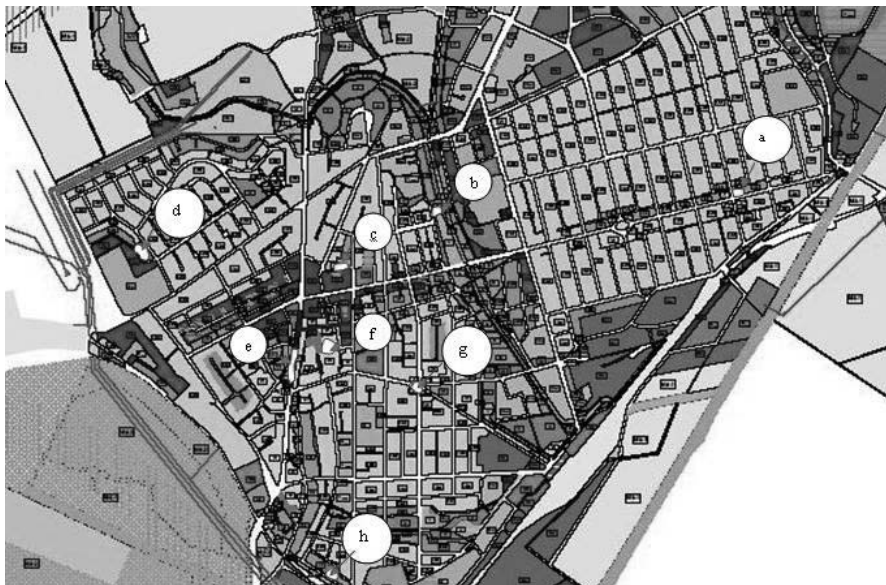
1.5 Ebsétáltatás

A városban kutyasétáltatásra kijelölt területeket hoztunk létre, a kijelölt helyek kivételével a közterületeken megtiltjuk a kutyasétáltatást. A kutyákat a tartózkodási helyüktől a kutyasétáltatási helyig a legrövidebb úton kell elvinni. Intézkedésünk célja, hogy a kutyabarátok megtalálják azokat a területeket, amelyek a kutyapiszok felszedésére a legalkalmasabbak. Tervezzük minél több kutya illemhely építését.

Kutyasétáltatásra kijelölt területek:

- a) Kossuth tér északkeleti oldalán kijelölt közterület,
- b) Szállásréti-tó északi részén kijelölt közterület,
- c) Bezerédj utcai garázssorok előtt kijelölt zúzottköves közterület a trafóházig,
- d) Gyöngyvirág körúti sportpálya területe,
- e) Hunyadi téri sétány nyugati oldala, a víztorony és a nyilvános WC közötti közterület,
- f) Művelődési Központ és könyvtár és a Belvárosi Általános Iskola és Alapfo-

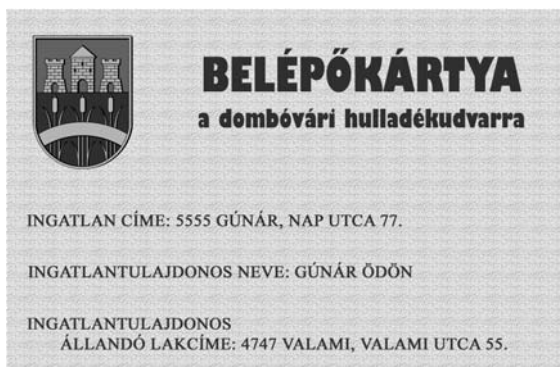
- kú Művészetoktatási Intézet között kijelölt park területe,
g) Gárdonyi téren kijelölt közterület,
h) Dombóvár-alsó vasútállomás mellett lévő sportpálya területe.

2. HULLADÉKUDVAR

Dombóváron az utóbbi időben nagy előrelépést tettünk a hulladékgazdálkodás terén. Igyekszünk felhívni a lakosság figyelmét a nagy mennyiségű szelektíven gyűjtött hulladékot befogadni képes Erzsébet utcai hulladékudvarra. Az itt alkalmazott korszerű módszerekkel a hulladék befogadása és az elszállításig történő tárolása teljesen biztonságosan, környezetszennyezést kizáró módon történik.

A dombóvári lakosság a hulladékot díjmentesen helyezheti el az udvarban. Azok az ingatlanulajdonosok, akik Dombóvár közigazgatási területén ingatlanul rendelkeznek, de nem dombóvári lakosok belépőkártyát igényelhetnek az önkormányzat Városüzemeltetési és Településfejlesztési Irodában (7200 Dombóvár, Bezerédj u. 14.), a kártya felmutatásával jogosultak a díjmentességre. Amennyiben nem a kártya tulajdonosa szállítja be a hulladékot, kizárólag a kártyatulajdonos által kiállított meghatalmazással lehet hulladékot elhelyezni.

A szelektív hulladékgyűjtés és a hulladékgazdálkodás iránt érdeklődők figyelmébe ajánljuk az Erzsébet utcai udvarban kialakított **bemutatósarokot**. Célunk, hogy megmutassuk, hogyan lehet kevesebb hulladékot termelni. A válogatást és az újrahasznosítást követően ugyanis a hulladék jó részéből használati tárgyakat lehet készíteni, melyekből néhány a bemutatósarokban is megtalálható.

Újdonsággal a **PET-palackpréselés** iránt érdeklődőknek szolgál nemrég óta a bemutatósarok. Található itt három műanyag palackkal megrakott, egyenként 1 m³-es bála. A nagy különbség közöttük az, hogy míg az egyikbe 300 préselés nélküli, a másikba 600 kézzel, addig a harmadikba 10 000 darab – préseltlenül kb. 16 m³ térfogatot kitöltő – ipari módszerrel összepréselt palack fért bele.

A hulladékudvar nyitvatartása:

Hétfőtől vasárnapig: 8.00–16.00 óráig

A hulladékudvar címe: Dombóvár, Erzsébet u. 114.

2.1 A hulladékudvarra beszállítható hulladékok

Az alábbi táblázatban található azok a hulladékok, amelyeket a lakosság irányítottan helyezhet el a hulladékudvaron.

Hulladék fajtája	Beszállítható hulladék mennyisége
Papír és karton	Mennyiségi korlát nélkül
Lom	Mennyiségi korlát nélkül
Építési törmelék	Mennyiségi korlát nélkül
– beton	
– téglák	
– beton, téglá, cserép és kerámia frakció, vagy azok keveréke	
– cserép és kerámia	
– föld és kövek	
– gipsz alapú építőanyag	
– kevert építési és bontási hulladékok	
– talaj és kövek	
Üvegek	
– üveg csomagolási hulladék	Mennyiségi korlát nélkül
– üveg	
Műanyagok	
– műanyag csomagolási hulladék	Mennyiségi korlát nélkül
– műanyagok	
Fémhulladékok	
– fém csomagolási hulladékok	Mennyiségi korlát nélkül
– fémek	
– vasfémek	

Hulladék fajtája

Beszállítható hulladék mennyisége

- nem-vas fémek

200 kg, vagy annál kevesebb mennyiségű hulladék

Zöldhulladékok, nyesedék

- biológiailag lebomló hulladékok

Mennyiségi korlát nélkül

Háztartási gépek

- kiseleztezt elektromos és elektronikus berendezések

Mennyiségi korlát nélkül

Veszélyes hulladékok

- növényvédő szerek
- gyógyszerek
- elemek és akkumulátorok

Egy lakostól alkalmanként legfeljebb 100 kg

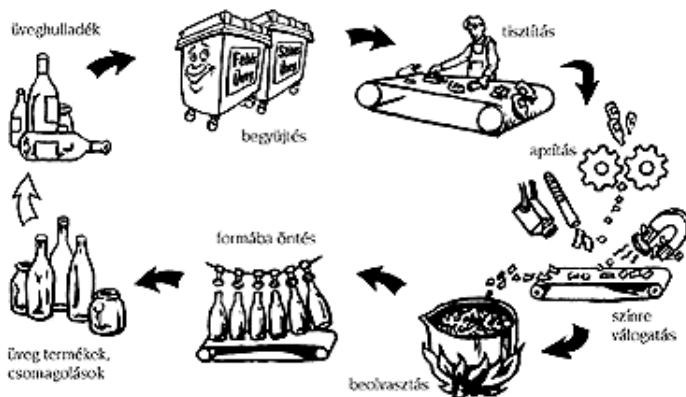
Gumiabroncsok

- termékként tovább nem használható gumiabroncsok

200 kg, vagy annál kevesebb mennyiségű hulladék

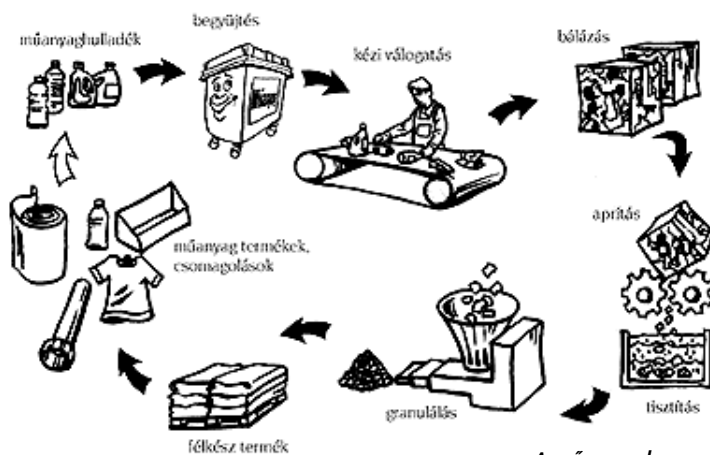
3. SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS

A szemét őríási gondot jelent minden településen. E probléma megoldására az egyik legjelentősebb feladat a hulladék csökkentése mellett a szelektív hulladékgyűjtés.

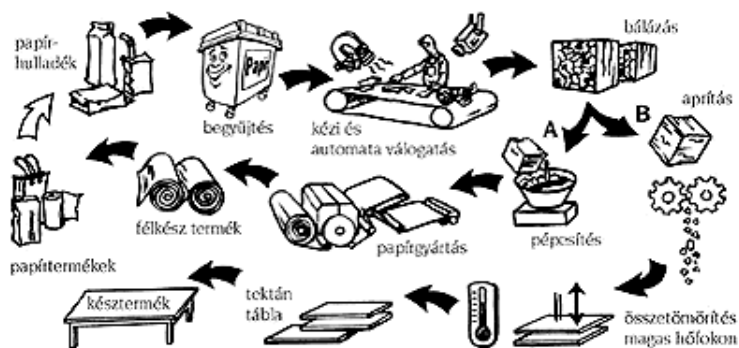
Az üveg hasznosításának folyamata

Dombóvár gyűjtőszigetein jelenleg elhelyezhető **szelektíven gyűjtött hulladékok köre: papír, üveg, műanyag**. Ezeknek a másodnyersanyagoknak a feldolgozása, **újrahasznosítása** során készült számos termék **visszakerül a kereskedelmi forgalomba!** Az újrahasznosítás így megkíméli a természeti erőforrásokat, és egyben csökkenti a lerakásra kerülő hulladék mennyiségét.

A műanyag hasznosításának folyamata

A papír hasznosításának folyamata

A szelektív hulladékgyűjtés elterjedése érdekében célunk a szigetek rendezett környezetének a kialakítása, jó példa erre a Napsugár Áruház mellett, Újdombóváron, Zalka Máté utcában, Gunarasban kialakított szelektív hulladékgyűjtő sziget. Tervezzük még több szelektív hulladékgyűjtő sziget hasonló módon történő kialakítását.

3.1. Szelektív hulladékgyűjtő szigetek Dombóváron

A városban kialakított szelektív hulladékgyűjtő szigetcsoportok:

1. Ady utcai ABC (517/4 hrsz-ú ingatlan) előtti közterületen
2. Napsugár Áruház (782/4 hrsz-ú ingatlan terület) előtti közterületen
3. Népköztársaság úti Coop Maxi ABC (1075/1 hrsz-ú terület) melletti parkolóban
4. Újdombóvár, körforgalom, III. utcai ABC (3519 hrsz-ú terület) melletti közterületen
5. Gyöngyvirág körüti ABC (2391/1 hrsz-ú ingatlan) előtti területre
6. Gunarasi ABC (5174/2 hrsz-ú ingatlan) előtti zöld területre (csak idegenforgalmi szezonban)

Zalka Máté utcai szelektív sziget

7. Gunaras Camping (5172/10 hrsz-ú terület) előtti zöld területre (csak idegenforgalmi szezonban)
8. Kertváros, Tulipán u. 2. (2530 hrsz-ú terület) melletti zöldterület
9. VI. utcai ABC melletti (3050/1 hrsz-ú terület melletti) zöldterület
10. Gorkij utcai üzletsor előtt – Erkel Ferenc utca sarok
11. Dózsa György utca páros számú oldalán lévő közterületen (vendéglátó egység előtt)
12. Szőlőhegyi ABC Gárdonyi utca – Garay utca (6311 hrsz-ú ingatlan terület)
13. Dombóvár-Tüske, Gagarin utca 61 fkl út mentén balra lévő terület
14. Polgármesteri Hivatal, Szent István tér 1. számú épület udvara
15. Polgármesteri Hivatal, Bezerédj u. 14. számú épület udvara
16. Radnóti utca – Erkel utca sarok
17. Vasútállomás előtti tér
18. Gárdonyi tér
19. Madách utca – Allende utca – Molnár György utca
20. Kertváros, Rozmaring tér
21. Tóth Ede utca – Árpád utca sarok
22. Tüskei horgásztó, parkoló
23. Zalka Máté utca, a Vadász- és horgászbolttal szemben
24. Tátika utca – Harangvirág utca kereszteződés
25. JAM csarnok (Dombóvár, Kinizsi u. 37.) területe

3.2. A szelektív szigetek üritése

A műanyagot, a papírt, az üveget, valamint a zöldhulladékot Dombóvár belterületéről és Gunaras területéről jelenleg az ÖKO-DOMBÓ Kft. szállítja el. A gyűjtést pillanatnyilag két szállítójárművel végzik. Az egyik gépben egy helyre kerül a papír és a műanyag hulladék, mivel azokat a gépben tömörítve is el tudják helyezni, így a raktere nagyobb mennyiségű hulladékot tud magába fogadni, a másik járművel gyűjtik az üveget. Az így összegyűjtött hulladékot Pécsre szállítják, a BOKOM válogatóműjébe, ahol az együtt begyűjtött papír és műanyag hulladékot **külön választják**. A papír, a műanyag és az üveg is **újrahasznosításra** kerül.

A zöldhulladékot aprítógéppel ledarálják és úgy helyezik el a kárászi hulladéklerakó telepen.

A kommunális hulladékot ezektől elkülönítve szállítják, tehát a **lakosság által szelektíven gyűjtött hulladék újrahasznosításra kerül**, annak ellenére, hogy ilyen szállítási módszert alkalmaz a kft. A műanyag és a papír könnyedén szétválogatható, valamint az üveg és a zöldhulladék sem keveredik egymással.

Tisztelt Lakosság, amikor az alábbi feliratot látja a hulladékszállító járművön, akkor az csak a szelektív szigeteket üríti:

**„Természetesen szelektíven!
Ez a gépjármű a szelektív hulladékot gyűjti és szállítja további
válogatásra és feldolgozásra!”**

Az Önkormányzat 2007-ben **10 db kézi működtetésű palack-présgépet** szerzett be, melyeket azon lakóközösségeknek adta használatba, amelyek pályázatot nyújtottak be, valamint lépcsőházukban való felszerelését és használatát vállalták.

2008-ban ismét pályázni lehetett palackprésekre, valamint lépcsőházakban elhelyezhető szelektív hulladékgyűjtő edényzetekre. Hulladékgyűjtő edényzetre 5 db, palackprésre 3 db újabb pályázat érkezett be.

3.3. Szelektív naptár

Családi házas területeken az alábbi időpontokban szállítják el a szelektíven összegyűjtött hulladékot:

Szelektív- és zöldhulladék gyűjtés 2008.

<i>Hónap</i>	<i>Szelektív</i>	<i>Zöld</i>
Május	23	30
Június	20	27
Július	18	25
Augusztus	22	29
Szeptember	19	26
Október	24	31
November	21	28
December	12	19

3.4. Kartondoboz tároló edényzet

Önök is tapasztalhatják, hogy a feleslegessé vált kartonpapír elhelyezése Dombóváron is komoly gondot jelentet, a szelektív és kommunális hulladékgyűjtő edényzet mellé kihelyezve jelentősen rontja a városképet. Ennek a problémának a megoldására a városban kartonpapír-tárolókat helyeztünk ki.

Kérjük, hogy a tárolókba kizárólag kartonpapírt helyezzenek el megfelelően összehajtogatva, illetve kötegelve!

Az alábbi területeken található kartonpapír-tárolók:

1. Kossuth Lajos utca, Átrium Ház mellett
2. Hunyadi tér keleti oldalán
3. Hunyadi tér nyugati oldalán
4. Művelődési Ház mögött
5. Polgármesteri Hivatallal szemben
6. Ady Endre utca és Zalka Máté utca sarkán
7. Ady Endre utcában
8. Petőfi téren a szelektív hulladékgyűjtő sziget mellett
9. Teleki utca 1–3. tömbbelsőben

3.5. Szárazelem-gyűjtő edények

Az elemek és az akkumulátorok veszélyes és a környezetet rendkívül súlyosan szennyező anyagokat – higanyt, ólmot, kadmiumot – tartalmaznak. Ha a használt elemeket a kukába dobjuk, onnan a szemételepre kerülnek, ahol a benne lévő sav beszivárog a földbe, károsítja a növényeket, megfertőzi a vizeket.

Egy darab ceruzaelem 1500 liter vizet tud beszennyezni!

Dombóváron 25 helyen található szárazelem-gyűjtő edényzet.

Egészségünk és környezetünk védelme érdekében a lemerült elemeket ne a kukába, hanem erre a célra szolgáló edényzetbe dobjuk!

A városban az alábbi helyeken vannak kihelyezve szárazelem gyűjtő edények, amelyekbe a lakosság az összegyűjtött elemeket dobhatja:

1. Molnár György Általános Iskola
2. József Attila Általános Művelődési Központ
3. Százsorszép Óvoda
4. Szent Orsolya Iskolaközpont

5. Illyés Gyula Gimnázium
6. Apáczai Csere János Szakközépiskola
7. 516. sz. Ipari Szakképző Iskola
8. Szivárvány Óvoda
9. Margaréta Óvoda
10. Bezerédj Amália Óvoda
11. Erzsébet Óvoda
12. Művelődési Ház
13. Gunaras Rt. termálfürdő bejárata
14. Községi Ház, Szőlőhegy
15. Arany Sziget Idősek Otthona, Arany János tér
16. Támasz Otthon III. u.
17. Polgármesteri Hivatal, Szent István tér 1.
18. Polgármesteri Hivatal, Bezerédj u. 14.
19. Ügyfélszolgálat, Újdombóvár
20. „Kapaszkodó” Szociális és Gyermejköltségi Alapszolgáltató Központ Társulás
(volt Lekvárgyár területe)
21. Móra Ferenc Általános Iskola
22. Szent Lukács Egészségügyi Kht.
23. Varitel Irodatechnika Üzlet
24. Euronics Műszaki Szaküzlet
25. Dombóvári Város- és Lakásgazdálkodási Kht. (volt Lekvárgyár területe)

3.6. Lim-lom akció

Dombóvár Város Önkormányzata 2008-tól évente egyszer, tavasszal szervez lim-lom akciót. Nem helyezhető ki háztartási szemét, salak, építési törmelék, a környezetre veszélyes hulladék, például: akkumulátor, savas-, maró- és robbanó hatást kiváltó flakonok, illetve tartályok!

Az év közben feleslegessé vált lomot a lakosság a hulladékudvarra díjmentesen szállíthatja.

3.7. Lombtalanítás

A levegőszennyezés elkerülése érdekében a város területén a családi házaknál,

valamint Gunaras területén keletkezett zöldhulladékot az önkormányzat havyonta egyszer elszállíttatja.

Kérjük, hogy az ilyen jellegű hulladékot **ne égessék el**, hanem műanyag- vagy papírsákba, **kötegelve, rendezett módon** helyezték ki a közterületre a szállítás előtt legfeljebb 3 nappal úgy, hogy a közlekedést ne akadályozza.

Közterület-használati díjat kell fizetni azoknak, akik a meghirdetett szállítást megelőző 3 nappal korábban helyezik ki a zöld hulladékot.

3.8 Komposztálás

Egy komposztalom segítségével a kertben és a konyhában keletkező szerves maradókat tápanyagban gazdag humusszá alakíthatjuk.

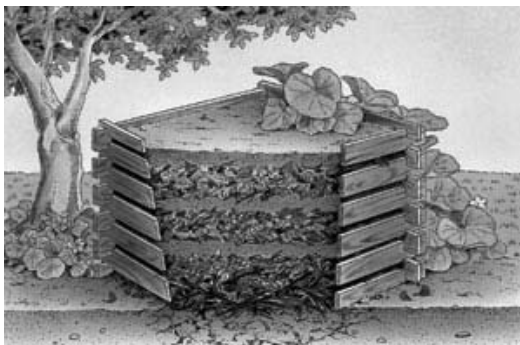
Mi is az a komposztalom?

Komposztálás során a házban és a kertben keletkező hulladék alkotóelemeire bomlik, és humusszá alakul. Humusz csak a talajban élő baktériumok segítségével jöhet létre, ezért feltétlenül gondoskodjunk arról, hogy a komposztalomnak legyen kapcsolata az élő talajjal. A baktériumok, gombák, férgek és egyéb parányi élőlények csak így tudnak behatolni a komposztba. A komposztgyűjtő helyen tárolt hulladékok lebomlását korhadásnak nevezzük. Nagyobb hulladékdarabok (ágak stb.) segítségével gondoskodjunk arról, hogy a komposztot kellően átjárja a levegő, forró nyári napokon pedig egy-egy kanna vizet se sajnáljunk tőle. Levegőtől elzárva – például egy vastag, frissen nyírt fűréteg alatt – megjelennek a rothasztó baktériumok, melyeknek semmi keresnivalójuk a komposztban. A sikeres komposztálás jele, hogy a komposztalom összeesik.

Mennyi idő alatt lesz kész a komposzt?

A komposztálás időtartama függ az időjárástól, ám hozzávetőleg kiszámíthatjuk, mikorra készül el a tápdús talajjavító közegünk. A komposztalmot előbb hetente, majd kéthetente öntözzük, hogy nedvességtartalma 40–60%-os legyen. A folyamat beindulásakor az első szakasz a bevezető szakasz, ami mindössze 1–2 napig tart. Ekkor a mikrobák gyors szaporodásba kezdenek, és elkezdődik az alapanyag bemelegedése. Ezt követi a felmelegedés időszaka, ami 2–3 hétig tart. Ez idő alatt a halom belsejében a hőmérséklet akár 70 °C-ig is emelkedhet. Ekkor a bomlásra leginkább hajlamos vegyületeket fogyasztják el a mikroszervezetek: a cukrokat, zsírokat, keményítőt. Amikor e könnyen bontható vegyületek elfognak, kezdetét veszi az átalakulási szakasz, ami kö-

zel egy hónapig tart. Ekkor bomlanak le a cellulóz és lignin tartalmú részek. A befejező, vagy érési fázis még 1-2 hónapot vesz igénybe, ennek végére kellemes, föld illatú, semleges, vagy enyhén savas kémhatású komposzt alakul ki.

Komposztáló

4. ZÖLD IRODA

Az 1999 óta folyó „Zöld Iroda Versenybe” az idén a város Polgármesteri Hivatala is benevezett, melynek vezetői fontosnak tartják, hogy kollégáikkal együtt környezet- és emberbarát munkahelyen dolgozzanak. Az országos programba való bekapcsolódással példát szeretnének mutatni a helyi intézményeknek és cégeknek, hogy azok is az eddigieknél jobban figyeljenek a munkakörülmények környezet- és emberbarát módon történő javítására.

A megmérettetésbe bekapcsolódó vállalkozásokat és intézményeket szakértők keresték fel, akik a helyszínek megtekintése után ötleteket adtak a „zöld irodák” kialakítására. A „Zöld Iroda Versenyt” meghirdető KÖVET (Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület) által felkért bírálóbizottság szemlét tartott és értékelte a látottakat.

A Zöld Iroda Verseny nyertesei a Zöld Iroda Kiállításon vehették át a díjakat, ahol a versenyzők legjobb intézkedéseiből plakátkiállítást is megtekinthettek az érdeklődők. A kiállítás látogatói termékbemutatók és tesztek révén saját maguk is megtapasztalhatták, hogy az irodai tevékenység során kínálkozó környezetbarát alternatívák milyen előnyös tulajdonsággal bírnak.

A Polgármesteri Hivatal a környezet- és emberbarát munkahelyek kialakításában elért eredményeiért oklevélben részesült.

II. TERMÉSZETVÉDELEM

Mára nemcsak a tudósok, hanem a közszereplők és a politikai döntéshozók is fontos feladatuknak tartják, hogy természeti értékeink védelme elengedhetetlen, hisz az emberi életet a minősége mellett a létében is veszélyezteti annak károsítása. Dombóvár Város Önkormányzata felismerve, hogy a településen kiemelt jelentősége van a természeti értékek fenntartásának, fejlesztésének és bemutatásának, 2004-ben önkormányzati rendeletet alkotott „Dombóvár helyi jelentőségű természeti értékeinek védelméről”.

Az elmúlt években erre a fontos területre kiemelt figyelmet fordítottunk, sokat tettünk, és a jövőben is követni kívánjuk azt a célt, hogy kielégítsük nemcsak településünk lakosságának egészséges és esztétikus természet iránti igényét, hanem hangsúlyozzuk ezen értékeknek a jövő nemzedék számára történő megőrzését és átadását.

Célunk a természeti értékeknek és területeknek helyi védelem alá helyezése, a károsodás megelőzése, a bekövetkezett károk csökkentése vagy megszüntetése.

A védett természeti területek és értékek őrzéséről Dombóvár Város Önkormányzata gondoskodik. A feladatokat egy felsőfokú végzettséggel rendelkező természetőr látja el, aki a természeti területek és értékek állapotát rendszeresen ellenőrzi. A Kis-Konda-patak kiemelt fontosságú természetvédelmi terület, ezért itt természetvédelmi gondnok látja el a terület felügyeletét.

A természetvédelmi területek védelme érdekében az alábbi természetvédelmi területekről kitiltottuk a gépjárműveket, lassú járműveket, mezőgazdasági vontatókat, segédmotor-kerékpárokat, állati erővel vont járműveket, valamint lovakat:

- Gunarasi parkerdő területe
- Horgásztanyáktól a madármegfigyelő magaslesig
- Gólyavár területe
- Szigeterdő területe
- Bontovai-tó töltése
- Tüskei tölgyes maradványerdő területe.

1. SZERVEZETEK A TERMÉSZET VÉDELMEÉRT

1.1 Zöld Kerekasztal

A Zöld Kerekasztal 2007. február 12-én alakult meg. Célja összefogni a természetvédelemmel és környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezeteket. A Zöld Kerekasztalban részt vevő civil szervezetek célkitűzéseit Szabó Enikő, a DÖPTE titkára képviseli a Civil Tanácsban.

Tagok:

1. Dombóvári Önkéntes Polgári Természetőr Egyesület
2. Pro Dombóvár
3. Magyar Madártani E. D. M. Csoportja
4. „Tolna Megye Természeti Értékeiért” Alapítvány
5. 696. sz. Wesley János Cserkészcsapat
6. Dombóvár Városi Horgász Egyesület
7. Belvárosi Általános Iskola
8. 516. Sz. Ipari Szakképző Iskola és Kollégium
9. Dombóvári Ózon Asztma Egyesület
10. Szövetség Dombóvárért
11. Dombóvári Szívklub
12. ÖKO-DOMBÓ Kft.
13. Dombóvári Város- és Lakásgazdálkodási Kht

Fő feladatai: Ágazati koordinálás

Zöld programok (naptár) készítése

www.kondavolgy.hu honlap szerkesztése

1.2 Civil szervezetek

1.2.1 Dombóvári Önkéntes Polgári Természetőr Egyesület

Az egyesület 2006. február 10-én alakult, előtte Önkéntes Polgári Természetőr csapatként működött. Az egyesület elnöke Dávid Gyula.

Az egyesület 19 alapító taggal indult, majd a bírósági bejegyzést követően folyamatos jelentkezések és felvételek történtek. Jelenleg 30 fő a tagság létszáma. A programokban a tagság családtagjai is részt vesznek. Ilyen események: hulladékszüret, forrástisztítás, természetvédelmi túrák.

Az egyesület fő célja Dombóvár szépítése, meglévő természeti területek és értékeinek védelme, a város természeti értékeinek feltárása és védelme, védett természeti területek őrzése - a védett területen kialakított jogellenes cselekmény, helyzet, károsodás, veszélyeztetettség jelentése, a védett természeti területek látogatóinak tájékoztatása, a természetvédelem szabályainak ismertetése.

Az egyesület munkája elismeréséért 2008-ban elnyerte a Civil Díjat.

1.2.2 MME. Dombóvári Madártani Csoportja és Természetvédelmi Oktatóközpont (7200 Dombóvár, Hunyadi tér 23.)

Az MME. 28. sz. Dombóvári Csoportja 1980. április 11-én alakult 44 dombóvári taggal. Működési területe Tolna megyének a Sió – Sárvíz – Bonyhád vonalától nyugatra eső része, 76 településsel.

Helyi csoportjuk taglétszáma: 180–220 fő. A csoport által működtetett Herman Ottó Természet és Környezetvédelmi Oktatóközpont 1982-ben alakult. Kiemelkedő ifjúságnevelő munkájáért 1998-ban Enikő-díjat kapott. 1996-ban létrehozta Tolna Megye Természeti Értékeiért Alapítványt is, amely a megyében végzi természetvédelmi munkáját.

Bázisiskolájuk a dombóvári Belvárosi Általános Iskola, itt található az oktatóközpont szakmai és módszertani anyaga, és itt nyert elhelyezést a „Tolna megye madárvilága” című állandó kiállítás.

Az iskola udvarán található Dél-Dunántúl első madárvédelmi mintakertje.

További hat iskolával van közös programja a helyi csoportnak (versenyek, előadások, terepi programok).

Két szakmai bázishelyük: Dombóvár-tüskei Madárvárta (erdei iskola), Pacsmag (erdei iskola).

1.2.3 „Tolna megye természeti értékeiért” Alapítvány (7200 Dombóvár, Dombó Pál u. 42.)

Az MME dombóvári csoportjának kezdeményezésére, 1996-ban jött létre az alapítvány. Működési területe Tolna megye. A közhasznú alapítvány munkáját öt tagú kuratórium irányítja.

Rendszeresen 30–35 fő vesz részt a sokrétű munkában: középiskolások, egyetemi hallgatók, tanárok és környezetükért tenni kívánó állampolgárok.

Munkájuk része az oktatás, a szemléletformálás, a természetvédelmi mun-

ka, a védelemre javasolható területek felkutatása és vizsgálata, a védett területek őrzése, a beteg állatok mentése, a fokozottan védett fajok felkutatása és védelmének biztosítása.

Eddigi eredményeik:

- A pacsmagi és túskei táborhely fejlesztéséhez 2,3 millió forinttal és több ezer órai társadalmi munkával járultak hozzá.

- A fajvédelmi programokra négy állandó munkacsoportot hoztak létre. Ennek köszönhető, hogy 1982 óta minden tolnai gólyafészkekről pontos adatuk van, hogy közel 700 gyöngybagoly repült ki a templomok tornyaiba kihelyezett költőládákból, hogy ismerik a veszélyeztetett haris és gyurgyalag költőhelyeit.

- Dombóvár város madárvilágát 27 éve vizsgálják, az eredményekről több írás megjelent, és számos előadást tartottak.

- A túskei tanösvényt és madárvédelmi mintakertet 16 tájékoztató táblával alakították ki a madárvárta környezetében.

- Több mint 10 éve támogatják a „Madarak és fák napja” tanulmányi versenyt.

- Az odütelepítéssel kezdődött „Madárbarát kert” programhoz közel 100 család kapcsolódott.

1.2.4 Ózon Asztma Klub

A Dombóvári Ózon Asztma Egyesület 1999. decemberében alakult.

Az egyesület célja az asztmát és asztmatikus-allergiás betegségeket okozó környezeti ártalmak csökkentése, megszüntetése érdekében szervezett fellépés. Ezen betegségek tüneteinek lefolyásának, kezelésének szervezett rendszeres oktatása. Az Egyesület éves programterv alapján működik. Alapszabályuk megvalósítása érdekében minden hó harmadik keddjén (július, augusztus hó kivételével) 17 órakor tartják összejövetelüket a Művelődési Házban.

Az egyesület évente két kirándulást szervez. Háromszor voltak Erdélyben, természetesen a parajdi sóbánya minden alkalommal programjukban volt. Lengyelországi kirándulásunkkor szintén nem hagyhatták ki a wieliczikai sóbánya megtekintését. Többek között voltak Magyarországon egy drávai hajóúton, Ópusztaszeren, Szegeden és Villányban. Szlovéniában a postojnai cseppkőbarlangot, Horvátországban a Plitvicei-tavakat tekintették meg.

Gyermekes családokkal az ausztriai Herbersteini vadasparkba látogattak. Összejöveteleikre minden érdeklődőt szívesen látnak. A tagok létszáma 35 fő.

1.2.5 Szívklub

Szeretnénk röviden bemutatni a Szívklubot, amely immár több mint tíz éve működik a Művelődési Házban.

Jelenleg 50 felett van a taglétszám, főleg a közép- és idősebb korosztályból. Havonta egyszer a hónap utolsó péntekén tartjuk összejövetelünket.

A klub azzal a céllal jött létre, hogy egy rövid ismeretterjesztő előadás után kötetlen formában beszélgethessenek a betegségekről, azok megelőzéséről. Tagjaik nemcsak szívbetegek, hanem olyanok is, akik szeretnének többet halni egy-egy betegségről illetve azok megelőzéséről.

Az elmúlt időszakban több előadás szólt a magas vérnyomás betegségről, az infarctusról, szövődményeiről, a megelőzési lehetőségekről. Klubtagjaik hallhattak a cukorbetegségről, az ízületi betegségekről, valamint egészséges életmódról, táplálkozásról. Volt már koleszterin-szűrés, több alkalommal diétás ételbemutató, gyógytorna. Rendeztek plakátkiállítást az egészséges életmódról. Előadások hangzottak el a dohányzás káros hatásairól, az egészségmegőrzésről, a betegségek megelőzéséről.

Minden évben egy alkalommal szerveznek egy kirándulást gyógynövény gyűjtéssel. Pályázatot írtak ki az iskolás korosztály számára az egészséges életmód témakörében. Már hagyománnyá vált a karácsonyi klubest családias, meghitt hangulatával, színes műsorokkal.

1.2.6 Szövetség Dombóvárért

A Szövetség Dombóvárért civil szervezet 2002-ben alakult. Az egyesület céljai, feladatai közé tartozik Dombóvár város jelenlegi hátrányos gazdasági helyzetének megszüntetése, a gazdasági, társadalmi fejlődés előmozdítása a civil szerveződés eszközeivel. Fontos feladat összefogni a város fejlődésében érdekelt szereplőket, a koordinatív munka, akciók, rendezvények programok szervezése, innováció-orientált területfejlesztési politika érvényesítése, jótékony lobby folytatása társadalmi, gazdasági és politikai téren egyaránt. A szervezet az alábbi programokon vett részt: Európa Kávéház, Kertvárosi Virágnapok, Civil fesztivál, Autómentes Világnap, Takarítási Világnap, Karácsonyi rendezvény, Idősek Karácsonya.

A Szövetség Dombóvárért működteti a Civil Szolgáltató Irodát, melynek funkciói közé tartozik az információ áramlásának biztosítása. Nyitvatartás szerint működő információs iroda, amely foglalkozik pályázatfigyeléssel, adatbázi-

sok létrehozásával, valamint internet-hozzáférést, technikai segítséget nyújt a civil szervezetek számára.

Civil Szolgáltató Iroda nyitvatartása:

hétfőtől csütörtökig: 8.00–12.00, 13.00–17.00 óráig

pénteken: 8.00–16.00 óráig

Helye: Művelődési Ház

1.2.7 Városi Horgász Egyesület

A Dombóvári Város Horgász Egyesület 1952-ben alakult a Kapos folyó valamint mellék és vadvizeinek horgászatával. 1968 évben a Konda patak tőzeg gödreinek feltöltésével, egy völgyzáró gát segítségével 32 hektár vízterülettel rendelkezünk. A horgászok számára élményt jelent az elárasztott területben maradt fák és akadók meghorgászása, ami a békés és ragadozó halak számára egyaránt biztos búvóhelyet nyújt. Horgászni a partról és csónakból egyaránt lehet. Kirándulás jelleggel a tó körüli sétáló út jelent kikapcsolódást a pihenni és élményekkel gazdagodni kívánók számára.

A varázslatos Tüske-tó 53 hektáron elterülő, 32 hektár élővíz a horgászok számára paradicsomi állapotot nyújt. A horgászni vágyók tábora bőven foghat a békés halak fajtáiból, hiszen a kárászok és keszegek népes serege élményszámba menő fogási eredményeket produkál. A pontyhorgászok számára is jelentős érv, hogy az évenkénti háromszori telepítés mintegy 180 mázsájával folyamatos fogást eredményez. A ragadozó halakra horgászók egyre bővülő népes tábora számára az egyesület vezetősége tudatos telepítési terv szerint telepíti az ivadék és fogható méretű halfajtákat, amit a fogási naplók fényesen bizonyítanak.

Érdemes a horgászat megkezdése előtt a horgásztanyán lévő halórtól érde mi felvilágosítást kérni a helyi horgászrendről. A tó mellett levő Becsali-csárda és Panzióban szállás- és étkezési lehetőség van.

1.2.8 516. Sz. Ipari Szakképző Iskola és Kollégium (Ökoiskola)

Az iskola vezetése, dolgozói kollektívája ezen cím elnyerésével vállalta a tanulók környezettudatos nevelését. Az iskolában kiemelt szerepet kapott a környezet szeretete, védelme. A biológia-földrajz és környezetnevelési munkaközösség szakmai koordinátora az iskolában folyó környezettudatos tevékenységnek. Fő céljuk a környezeti fenntarthatóság szempontjainak a figyelembe vétele és

a környezetvédelmi céloknak az érvényesülése az élet minden területén. A takarításban és karbantartásban előtérbe helyezik a környezetkímélő anyagok használatát. Újrahasznosított papír használata.

1.2.9 Belvárosi Általános Iskola (Ökoiskola)

Az iskola 2004. augusztus 1-étől működik több célú, közös igazgatóságú intézményként. Jogelődje a 101 éves Zrínyi Ilona Általános Iskola, a 33 éves Városi Művészeti Iskola, és a 22 éves Molnár György Általános Iskola. Rengeteg érték és sokszínű megtartandó eredmény, hagyomány van a birtokukban, amelyekre építkezhetnek. Négy telephelyen, 1100–1200 tanuló számára biztosítják az alapfokú- és művészeti oktatást.

A környezeti- és természetvédelmi nevelés térhódítása meglehetősen egyedi volt az intézményben, mert egy civil szervezet (az MME helyi oktatóközpontja) hamarabb megteremtette a környezeti nevelés feltételeit a városban – táborhelyek, tanösvények, helyi múzeum, oktatási anyag, erdei iskola –, mint az iskola.

Hitvallásuk: a rendszerszemlélet, a holisztikus látásmód, az élményre, tapasztalatra épülő tanulás és az élethosszig tartó környezeti nevelés.

Céljuk, hogy tanítványaik kezeljék értéként a rendezett, tiszta és szép környezetet, érezzenek felelősséget, vállaljanak feladatot ennek megőrzésére, tartsák feladatuknak a természetes- és természetközeli életterek megőrzését, védelmét, környezeti problémák esetén legyen véleményük, vállaljanak feladatot, legyenek képesek kompromisszumra, vagy együttműködésre.

2. A KONDA-PATAK VÖLGYÉNEK KEZELÉSI TERVE

A Konda-patak völgye átmenetet képez a helyi és az országosan védett természeti területek között. Ez a különbség azonban nem a területek kiterjedésének különbségében, és nem is a védelem alatt álló egyedek számában mutatkozik meg. Az átmenet lényege, hogy Dombóvár az egyetlen önkormányzat az országban, amelyik természetvédelmi kezelési tervet készített el helyi védelem alatt álló területről.

A helyi védelem alatt álló természetvédelmi területek és természeti értékek megóvása érdekében 2004-ben elkészült Dombóvár Város Természetvédelmi

Alapterve. A természetvédelmi alaptervhez kezelési terv készítése szükséges. A természetvédelmi kezelési terv a védett természeti terület és természeti értékei felmérését és nyilvántartását, megóvását, fenntartását, bemutatását, valamint helyreállítását célzó valamennyi tevékenységet, továbbá a tervezési területen tartósan fennmaradó, vagy a jövőben várható gazdasági, gazdálkodási tevékenységeket és az azokra vonatkozó előírásokat magába foglaló terv.

A kezelési terv elkészítését a természetvédelmi kezelési tervek készítésére, és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 30/2001. (XII. 28.) KöM. rendelet határozza meg.

A tervezési terület rendeltetése

a) A természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerésének és fenntartható használatának elősegítése, továbbá a település lakosságának egészséges, esztétikus természet iránti igényének kielégítése.

b) A védett természeti értékek és a védett természeti területek károsodásának megelőzése, elhárítása, a bekövetkezett károsodás csökkentése vagy megszüntetése.

c) A védett természeti értékek és a védett természeti területek a jelen és a jövő nemzedék számára történő megőrzése, azok szükség szerinti helyreállítása, fenntartása, fejlődésük biztosítása.

A tervezési terület nagyobb ökológiai egységben elfoglalt helyzete

Az észak-déli irányban, intenzív hasznosítású szántók között, mintegy 15 km hosszan húzódó patak völgy *regionális szintű ökológiai folyosót* képez a Koppány menti rétek és erdők (koppányszántói tölgyesek), valamint a Kapos folyó völgyének egykori ártéri erdőinek maradványfoltjai (pl. a Szigeterdő) és a helyükön kialakult rétek között. Meghatározó búvó-, szaporodó- és pihenőhelye a környezetében élő vadállománynak. Jelentős a tavaszi és őszi madárvándorlásokban betöltött szerepe.

Az ökológiai folyosók szerepüket csak abban az esetben tudják eredményesen betölteni, ha megfelelő állapotban vannak. Az állapotot a növénytakaró minősége – fajösszetétele, kora stb. – valamint a folyosó folytonossága, illetve megszakítotttsága határozza meg. A Kis-Konda-patak menti ökológiai folyosó két jól elkülöníthető szakaszra oszlik: északi, külterületi szakaszán intenzív

hasznosítású szántók között húzódik, míg déli folytatásában Dombóvár belterületén halad keresztül.

A növényzet állapota mellett az ökológiai kapcsolatok működésének jelentős meghatározója a folyosó szélessége, amely a *külterületi szakaszon* jellemzően 200–250 m, legnagyobb szélessége 600–650 méter. Az ökológiai kapcsolatok zavartalan működését veszélyezteti, hogy a folyosó – az intenzív szántó-földi hasznosítás területfoglalása miatt – több helyen jelentősen elkeskenyedt. Az intenzív szántók, illetve a vízfolyások, és az azok felduzzasztásával létrehozott halastavak között helyenként csak 15–20 m széles növényzav húzódik. Kedvező vonás, hogy a folyosó többé-kevésbé folyamatos jellegű, jelentősebb elválasztó hatással bíró ökológiai gátak nincsenek.

A *belterületi szakaszon* a folyosó szélessége 50–300 méter között változik, jellemző szélessége 150–200 m. A növényzet degradáltsága mellett az ökológiai kapcsolatok zavartalan működését jelentős mértékben akadályozza az is, hogy a folyosó több helyen jelentősen összeszűkül. A 61. számú főúttól délre az Unió ipartelep „ékelődik be” a patak menti zöldfelületbe. A patak déli szakaszán, a torkolat előtti részen a környező ipari és vasúti telephelyek között a patak menti zöldsáv mindössze 15–20 m széles. A mindössze 2 km hosszú szakaszon a folyosót közutak, és egy vasútvonal keresztezi, amelyek alatt csak a patak átvezetése biztosított, szűk átvezetéseknél. Ebből következően a közlekedési útvonalak az élővilág számára ökológiai gátakat képeznek.

A fenti kedvezőtlen folyamatok hazánk szinte minden élővízfolyás menti ökológiai folyosója esetében előfordulnak, hiszen a vízfolyások mentén jellemzően települések jöttek létre, a vízfolyásokat és a vízparti ligeteket közlekedési utak keresztezik. Összességében már önmagában az a tény, hogy a Kis-Konda-patak teljes szakasza mentén megmaradt egy többé-kevésbé folyamatos jellegű ökológiai folyosó, amely a zavaró tényezők ellenére bizonyítottan működik, *országos szinten is igen ritka adottság*, amelynek megőrzése kiemelkedő fontosságú.

A terület szomszédságában lévő bevásárlóközpont építése során megsérült a Konda-patak mellett található vizes élőhely védelmét biztosító növényzav. Ennek helyreállítását egy, az országban is egyedülálló „biofal” építésével oldották meg a helyi általános iskolák diákjai. A biofalépítés lényege, hogy a területre jellemző őshonos növények elültetésével összefüggő védvonalat hoztak létre az értékes élőhely megóvása érdekében.

Elsődleges célkitűzések:

– A gazdag életközösség fennmaradása szempontjából a legfontosabb, hogy fennmaradjon a jelenlegi változatos élőhely, amelyek számos növény- és állatfaj (köztük számos ritka, védett állatfaj) számára biztosít egyidejűleg élőhelyet.

– Biztosítani kell a ritka, védett állatfajok élő- és táplálkozóhelyeinek védelmét.

– A völgy külterületi szakaszán az intenzíven művelt szántók rovására növelni szükséges a védett természeti terület pufferezőkapacitását. Szintén ennek érdekében a völgybe beékelődő néhány hektáros szántókon meg kell szüntetni a gazdálkodást, a területet át kell alakítani nagyobb szűrőképességű természetszerű élőhellyé.

– A tavaszi vizek visszatartásával biztosítani kell a terület tavainak rendszeres és megfelelő vízellátását, a rétek egy részén a tavaszi vízborítást.

Másodlagos célkitűzések:

– Biztosítani kell a *látogatás feltételeit*, úgy, hogy a látogatók ne veszélyeztessék a ritka, védett állatfajokat, ugyanakkor a természeti örökség megismerésével a környezeti szemléletük formálódjon.

3. A VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK TERMÉSZETVÉDELMI JELENTŐSÉGE

3.1 Szigeterdő

A Szigeterdő a környéken nagyobb részt kiirtott síkvidéki tölgyes-kőrises növénytársulás természetközeli állapotú maradványfoltja. Az idős (70–100 éves) kocsányos tölgyekből (*Quercus robur*) és magas kőrisekből (*Fraxinus excelsior*) álló erdőrésszámos növény- és állatfaj számára biztosít élőhelyet. Madárfaunája igen gazdag: a rendszeresen költő fajok száma 18, az alkalmi költőké 13, a megfigyelt téli vendégek száma 9. Köztük több ritka, védett madárfaj is előfordul, mint például az erdei fülesbagoly (*Asio otus*), a macskabagoly (*Strix aluco*) és a füles kuvik (*Otus scops*). Ritka, védett emlősök is előfordulnak, mint például a mókus (*Sciurus vulgaris*) és a keleti sün (*Erinaceus concolor*).

A természetközeli erdőrésszámos mellett az 1980-as évek elején egy angolkertet alakítottak ki. A parkban díszcserjék (magyal – *Ilex aquifolium*, hóbagoly – *Symphoricarpos orbiculatus*, hibiszkusz – *Hybiscus syriacus*, fagyal – *Ligustrum vulgare*), örökzöld és lombhullató díszfák (pl. tiszafa – *Taxus baccata*, japána-

kác – Sophora japonica, páfrányfenyő – Ginkgo biloba, liliomfa- Magnolia kobus, tulipánfa – Liriodendron tulipifera) egyaránt előfordulnak.

A Szigeterdő délnyugati szélén álló vár és lakótorony a 13. században épült. A fa- és téglaeépítményeket árok és földsánc övezte. Az erődítmény a 16. században pusztult el egy tűzvész során. Az 1990-es években végzett ásátások során egy 10 × 10 m alapterületű, 2,5 m falvastagságú, téglá anyagú lakótorony alapjait tárták fel. A torony építéséhez szükséges téglát helyben égették ki. A téglaegető maradványait szintén megtalálták. A kiemelkedésen valószínűleg már a vár építését megelőzően, a 10–11. században megtelepedett az ember, amire a feltárások során talált földbe mélyített ház és hulladékgyödrök utalnak. A vár és környéke országos jelentőségű régészeti lelőhely.

A parkban kapott helyet Horvay János 1848-as első független magyar kormányt ábrázoló szoborcsoportja, amely 1951-ig a Parlament előtti téren állt. A politikai okokból eltávolított szobrokat 1972–73-ban állították fel Dombóváron. A szoborcsoport és a vár országosan védett műemlék.

A park a Kapos-völgy egyik terasz-szigetén helyezkedik el, amely egy korábban nagyobb kiterjedésű terasz felszabdalódásával keletkezett. A város területén, illetve a Kapos jelenlegi árterén több teraszsziget is található. Ezek közül a szigeterdei a legnagyobb méretű és legkevésbé erodálódott, így típusossága következtében helyi szintű felszínalkatani értéket jelent.

3.2 Újdombóvári vadgesztenye fasor

A vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*) fasor az újdombóvári Fő út római katolikus templomig tartó szakaszát szegélyezi mindkét oldalon, mintegy fél kilométer hosszúságban. Az állomány kora 70–80 év. Az összesen 114 db egyed jellemző magassága 10–12 m, törzsátmérőjük 50–70 cm, lombkorona-átmérőjük 6–8 m. Az utóbbi évtizedekben országszerte jelentősen csökkent a városi ártalmakat nehezen viselő, lassú növekedésű vadgesztenyéből álló fasorok száma.

3.3 Gólyavár

A Kapos-völgy egyik terasz-szigetén épült vár, amelynek első írásos említése 1313-ból származik. Alapítója valószínűleg Kőszegi János volt, majd Károly Róbert uralkodása idején a Dombaiak, később a Werbőczyek tulajdonába került. Werbőczy István itt írta nevezetes jogkönyve, a Tripartitum egy részét. A falak

között megfordult Tinódi Lantos Sebestyén is, aki 1538 körül itt írta Jázon és Médea című széphistóriáját. A vár mérete egykoron kb. 30 × 60 méter lehetett. 1702-ben robbantották fel a karlócai békeszerződés alapján. A várat a 14–17. században patkó alakban település övezte, amelyről egyes kutatók azt feltételezik, hogy Dombóvár település őse, a középkori Dombó, ahol templom is állt. A vár és a település részletes régészeti kutatása még nem történt meg.

A természetvédelmi terület az nevét ez egyik falrészlet tetején rendszeresen fészkelő és költő fehér gólyapárról (*Ciconia ciconia*) kapta.

A vár és környéke változatos, természetszerű benyomást keltő tájképi együttes, nagy kiterjedésű gyepekkel, cserjés és fás ligetekkel, a völgytalpból kiemelkedő terasz-szigeten álló várrommal. A várfal maradványának tetején az évtizedek alatt állandósult tájképi elemmé vált a gólyafészkek, benne a gólyákkal.

3.4 Kis-Konda-patak völgye

A Konda-patak völgye Dombóvár egyik legfontosabb természeti területe. Az észak-déli irányú völgy 15 km hosszan választja el Újdombóvárt és Ódombóvárt. Fontos szerepet játszik a város levegőjének cserélődésében, hiszen a növényzetten kívül nincs akadálya a levegő mozgásának. Ősszel és télen az északi szelek, tél végén, tavasszal a déli szelek frissítik fel a környezetet – Dombóváron az uralkodó széljárás az északnyugati – így a város egyik tüdejeként is szolgál. A patak völgye – az egykori gazdasági vasútvonal nyomvonala – ökológiai folyosó szerepet tölt be.

3.5 Nyerges-erdő és -horgásztó

A környező mezőgazdasági területek között szigetszerűen megjelenő viszonylag nagy kiterjedésű, idős, természetközeli állapotú dombvidéki gyertyános-kocsányos tölgyes található. Az erdő kiváló fészkelő területet biztosít számos ritka, védett madárfaj számára. Különösen énekesmadár és denevérfaunája jelentős. Az erdő aljnövényzetében ritka, védett növényfajok is élnek.

Az erdő tőféléli szélén álló „svájci lak” értékes építészeti és látványelem. Tömegarányai, díszítőelemei az Osztrák-Magyar Monarchia századfordulós fürdőépületeinek hangulatát idézik. Feltételezhetően részben a mai erdő alatt vannak a középkori Nyerges-pusztai település maradványai, amelynek területét régészeti lelőhelyként tartják nyilván.

A három tóból álló, mesterséges eredetű tóegyüttes értékes vizes élőhely,

amely kiváló élőhelyet biztosít a vízisikló (*Natrix natrix*) és mocsári teknős (*Emis orbicularis*) számára.

Az erdő és a horgásztó környéke változatos, természetyszerű benyomást kel-
tő tájképi együttes, nyílt vízfelülettel, a tóparton gyepes, ligetes területekkel,
a tó déli partján természetyszerű erdővel, északi partján hétvégi házakkal tarkí-
tott szőlőkkel.

3.6 Bontovai-tó

A tőzegtányászat által létrehozott mélyedésben, a Perekaci-árok vízfolyásának
felduzzasztásával létrehozott halastó és környékének fás élőhelyei a környező
„agrársivatagban” üde színteret jelentenek és egyben fajgazdag élővilág szá-
mára biztosítanak élőhelyet és táplálkozóterületet. A vizes élőhelyi jellegből
adódóan különösen kételtű-, hulló- és madárfauna értékes.

3.7 Tüskei tölgyes maradványerdő

A cseres-tölgyerdők hazánk legelterjedtebb klímazonális fás társulásai. Többfé-
le alapközeten, változatos kitettségekben, általában kisebb lejtésű területeken,
barna erdőtalajokon fordulnak elő síkvidékeken középhegységeken és domb-
vidékeken. A lombkoronaszintet a csertölgy és a kocsánytalan tölgy alkotja. A
lombkorona átterjeszti a fényt, ezért fajokban gazdag a cserjeszintjük. A gyp-
szint is fajokban gazdag, főleg pillangósokban és pázsitfűvekben. A Gunarasi út
mellett található védett tölgyerdő a síkvidéki cseres tölgyes természetközeli ál-
lapotban megmaradt maradványfoltja. A faállomány 40–90 éves, cserjeszintje
sűrű. Az erdő kiváló madárélőhely.

3.8 Dombóvári „tűzlepkés-rétek”

A Kapos-völgy alacsony fekvésű területeinek kiszáradó láprétegei számos ritka,
védett faj élőhelye és táplálkozóterülete. Kiemelkedő jelentőségű az igen ritka
havasi tűzlepke (*Palaeochrysope hippothoe*) előfordulása. A faj territoriális
viselkedésű, szűkebb élőhelyét ritkán hagyja el, így megőrzésének hatékony
eszköze a területi védelem. A berek a jelentős dombóvári fehér gólya (*Ciconia
ciconia*) állomány táplálkozóterülete, tavaszi vízborított állapotában a vonuló
vízimadarak fontos pihenőhelye, táplálkozóterülete. Az 1980 óta folyó ornito-
lógiai megfigyelések során már 162 madárfajt észleltek. A terület a Kapos
menti regionális jelentőségű ökológiai folyosó része.

3.9 Gunarasi tölgyes maradványerdő

A természetes növényzet napjainkra nagymértékben visszaszorult az emberi tevékenységnek „köszönhetően”. Az egykor igen nagy területet elfoglaló molyhos-és a gyertyános-tölgyes, lösztölgyes és a homoki tölgyes annyira megfogyatkozott, hogy a megmaradt egyedeket védelem alá kell vonni állaguk megóvása érdekében. Ilyen a Gunarasi tölgyes maradványerdő is, ahol a 40–90 éves faállomány jó állapotú, cserjeszintje sűrű. Az erdő kiváló madárélőhely.

3.10 Gunaras parkerdő

A pihenni vágyók egyik kedvelt látogatóhelye a Gunarasi parkerdő. A 2007. februárjában helyi védelem alá vont erdő településünk legnagyobb kiterjedésű (9,968 ha) természetvédelmi területe. Ennek köszönhetően az ide látogató változatos összetételű faállományban, növényvilágban gyönyörködhet. Itt látható a mára már igen csekélyszámú fehér madársisak is. A vegyes fajösszetételű erdő a szovjet-magyar barátság emlékére ültetett egykori Komszomol-park helyén található. Kiváló madárélőhely. Gunaras közeli elhelyezkedésének köszönhetően rekreációs szerepe kiemelkedő

4. VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK

1. Hunyadi téri fák, fasorok
2. Arany János téri fák
3. Ady Endre utcai vadgesztenye-fasor
4. Gorkij utcai gömbkőris-fasor
5. Fő utcai juharfa-sor
6. Dőry platán
7. Szabadság utcai borostyános platán
8. Szabadság utcai többszű platán
9. Szabadság utcai Pinokkió-platán
10. Helytörténeti Múzeum kertjének idős fái
11. Szent Flórián-szobor vadgesztenyéi
12. Teleki utcai fehér nyár
13. Gunarasi úti szelídgesztenyés

III. TÚRÁK

A helyi környezet- és természetvédelemi programok, megvalósítások megismertetésére és bemutatására kiváló lehetőséget nyújt a környéken történő túrázási lehetőségek kihasználása.

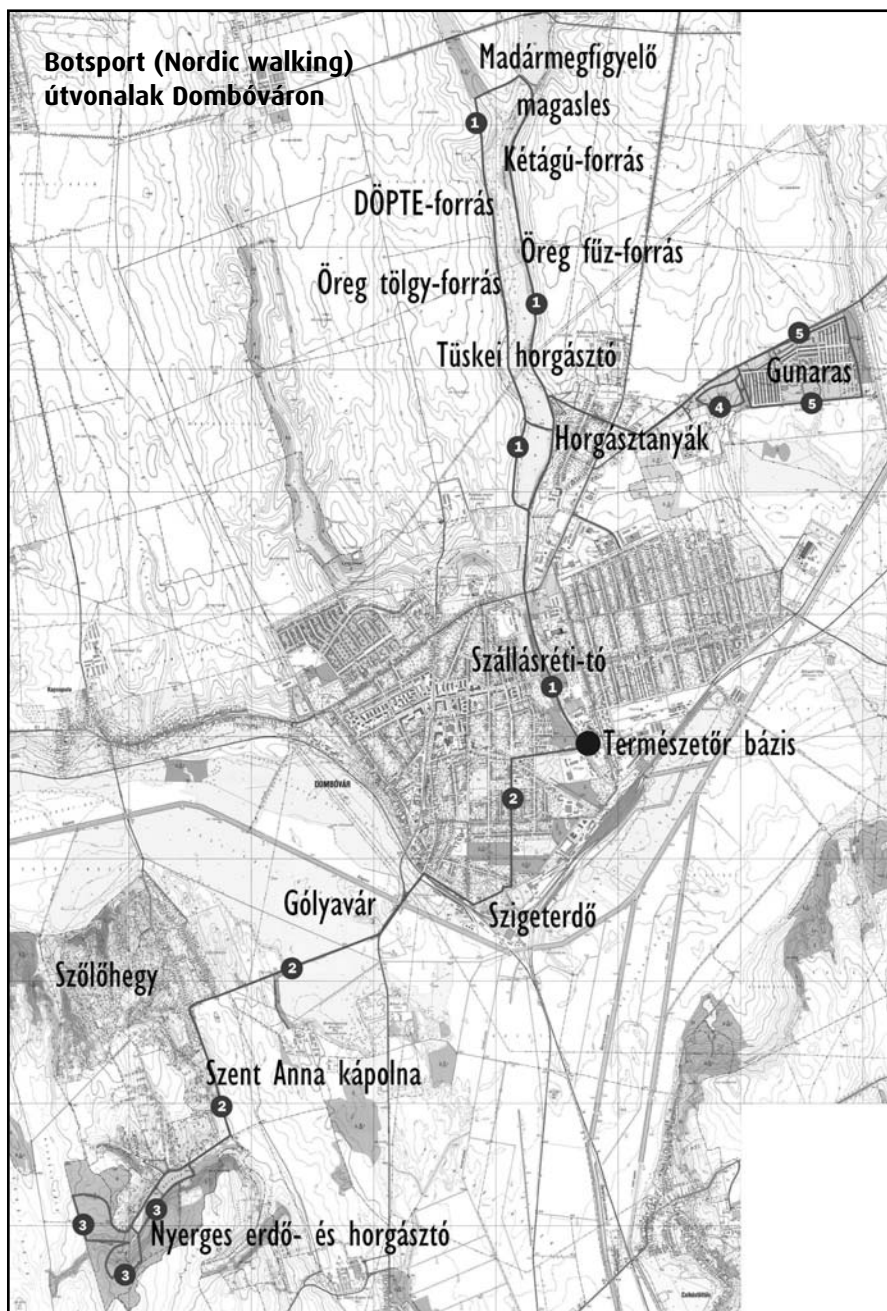
1. BOTSSPORT

A botsport (északi gyaloglás, síjárás) egy világszerte gyorsan terjedő mozgásforma, amely Finnországból indulva alig másfél évtized alatt vált a síelők kiegészítő sportágából több milliók által űzött, népszerű és divatos tömegsporttá. Dombóváron és környékén több mint 25 km túraútvonal biztosít edzéslehetőséget a rövid sétánál többre vágyók számára. Ha erről a sportról bővebben szeretne tájékozódni, kérjük látogassa meg www.kondavolgy.hu honlapunkat.

2. KERÉKPÁRTÚRÁK

A városban és a város környékén kerékpárutak és kerékpáros túraútvonalak kialakítására került sor. A kerékpározók így – több mint 25 kilométernyi útvonalon – a város nevezetességeit és természeti látnivalóit is megtekinthetik egy-egy túra alkalmával, így például a Kossuth-szoborcsoporttal, a szigeterdei lakótoronnyal, a Helytörténeti Múzeummal...

IV. ELÉRHETŐSÉGEK

Kérjük a dombóváriakat, hogy amennyiben sérült fokozottan védett madarat, valamint illegális szemétkupacot talál a város kül- illetve belterületén, szóljon Szabó Enikő környezetvédelmi referensnek, Dávid Gyula városgondnoknak vagy Lehőcz László természetvédelmi referensnek.

Dombóvár Város Polgármesteri Hivatal	74/564-587
Városüzemeltetési és Településfejlesztési Iroda	
Szabó Enikő környezetvédelmi referens	74/564-592
Dávid Gyula városgondnok	74/564-592
Lehőcz László természetvédelmi referens	74/564-592
Kohner János közterület-felügyelő	74/564-581
ifj. Szőke Géza mezőőr	06/20-369-7482
Schnetz Zoltán mezőőr	06/20-369-7481
Szalai Péter gyepmester	06/20-369-7470
Dombóvár és Környéke Víz- és Csatornamű Kft.	74/465-311
7200 Dombóvár, Berzsényi utca 1.	
Dombóvár és Környéke Többcélú Kistérségi Társulás	74/565-075
7200 Dombóvár, Bezerédj utca 14.	74/565-076
Dombóvári Város- és Lakásgazdálkodási Kht.	74/565-554
7200 Dombóvár, Kinizsi utca 37.	74/565-555
„Dombóváriak a Dombóvári Munkanélküliekért” Jóléti Szolgálati Alapítvány	74/565-676 74/565-677
7200 Dombóvár, Dombó Pál utca 9.	
Dombóvári Jóléti Szolgáltató Kht.	74/465-253
7200 Dombóvár, Kinizsi utca 37.	
Gunaras Gyógyfürdő és Idegenforgalmi Rt.	74/465-335
7200 Dombóvár, Kernen tér 1.	
Kapos Innovációs Transzfer Központ Kht.	74/565-657
7251 Kaposszekcső, Liget lakótelep 10.	
Kaposvári Városgazdálkodási Rt. Dombóvári Kirendeltség	74/465-144
7200 Dombóvár, Kórház utca 120.	

ÖKO-DOMBÓ Környezet- és Hulladékgazdálkodási Kft. 7200 Dombóvár, Ady Endre utca 8.	74/463-241
Rendőrség 7200 Dombóvár, Dombó Pál utca 10.	74/566-070
Tűzoltóság 7200 Dombóvár, Köztársaság utca 27.	74/566-060